

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

การควบคุมภายในมีบทบาทสำคัญมากขึ้นตามลำดับในวงการธุรกิจ คือความเจริญเติบโตของธุรกิจ ทำให้ผู้บริหารไม่สามารถดูแลทุกสิ่งทุกอย่างได้ เนื่องจากปริมาณสินทรัพย์ในความรับผิดชอบมีอยู่มากมาย หรือการจัดกระจายทำให้ยากต่อการดูแลมิให้สูญหายหรือเสียหาย จึงต้องอาศัยระบบการควบคุมภายในเข้าช่วย เพื่อให้ทราบการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงได้ทันทั่วทั้งลักษณะงานธุรกิจบางประเภทมีโอกาสผิดพลาดได้ง่าย จึงจำเป็นต้องอาศัยระบบการควบคุมภายในช่วยในการพิสูจน์ความถูกต้อง เพื่อจะได้มีการปรับปรุงแก้ไข รวมถึงผู้สอบบัญชีภายนอกไม่อาจตรวจสอบโดยละเอียดสำหรับธุรกิจขนาดใหญ่ภายในเวลาอันมีอยู่จำกัด ถ้าธุรกิจมีการควบคุมภายในที่ดีก็จะช่วยลดงานการตรวจสอบ และธุรกิจก็จะประหยัดค่าใช้จ่ายในการสอบบัญชีลงด้วย (ประพันธ์ ศิริรัตนธำรง และคณะ, 2549)

แนวความคิดการควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชีของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2540) คือ กระบวนการการบริหารและวางแผน ด้านการรับ-จ่ายเงินให้เหมาะสมกับธุรกิจ อย่างทันเวลาและมีต้นทุนต่ำ สามารถจัดหาเงินได้จากแหล่งที่ประหยัดที่สุด โดยมีวัตถุประสงค์ให้เกิดสภาพคล่องที่พอเหมาะ มีความเสี่ยงน้อยที่สุด รวมไปถึงการจัดองค์กร วิธีการและมาตรการต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการป้องกันทรัพย์สินให้ปลอดภัยจากการทุจริตผิดพลาด และเพื่อให้ข้อมูลทางบัญชีมีความถูกต้องเชื่อถือได้ ระบบการควบคุมภายในด้านบัญชีที่ดีสามารถป้องกันสินทรัพย์ขององค์กรจากการทุจริตผิดพลาดและทำให้รายการทางบัญชีถูกต้องและเชื่อถือได้ ส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามนโยบายที่กำหนดไว้ โดยกำหนดหลัก 8 ประการ เพื่อการรักษาสินทรัพย์และเอกสารหลักฐาน การทำให้ข้อมูลทางการเงินและบัญชีถูกต้องเชื่อถือได้ และการกำหนดให้มีมาตรการที่จะสามารถตรวจพบเกี่ยวกับสินทรัพย์และเอกสารหลักฐานที่สูญหายหรือความไม่ถูกต้องของข้อมูลทางการเงินและบัญชีได้ทันทั่วทั้งที่ คือ 1. การอนุมัติ 2. การควบคุมทางกายภาพ 3. การจับคู่และการเปรียบเทียบ 4. การตรวจสอบการคำนวณตัวเลข 5. การควบคุมความครบถ้วนสมบูรณ์ของเอกสารและการสรุปรายการ 6. การควบคุมการสรุปรายการและการผ่านรายการไปยังบัญชีคุมยอด 7. การกระทบยอดบัญชีคุม และ 8. การตรวจสอบความถูกต้องกับบุคคลที่สาม

เทศบาลตำบล เป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งของไทย มีพ.ร.บ.เทศบาล พ.ศ.2496 เป็นกฎหมายแม่บทกำหนดให้มีฐานะเป็นนิติบุคคล ปัจจุบันมีการแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2543

จังหวัดเชียงใหม่มีเทศบาลทั้งหมด 40 แห่ง เป็นเทศบาลตำบล 39 แห่ง และเทศบาลนคร 1 แห่งในจำนวนนี้เป็นเทศบาลตำบล ที่ตั้งอยู่ในอำเภอเมือง 9 แห่ง (ศูนย์รวมข้อมูลองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น, 2551 : ออนไลน์) ซึ่งในเทศบาลตำบล แต่ละแห่งประกอบไปด้วยหน่วยงานหลัก 7 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักปลัด กองวิชาการและแผนงาน กองคลัง กองช่าง กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม กองการศึกษา และ กองสวัสดิการและสังคม หน่วยงานการเงินและการบัญชีเป็นส่วนงานหนึ่งของงานกองคลัง ที่สำคัญยิ่งต้องสามารถดำเนินงานไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถวางแผนป้องกัน หรือแก้ไขข้อผิดพลาดทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ ป้องกันมิให้เกิดการทุจริต หรือกระทำทุจริตได้ยาก นอกจากนี้หน่วยงานการเงินและการบัญชีของเทศบาลต้องปฏิบัติงานให้เป็นไปตามระเบียบของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่าด้วย การกำหนดมาตรฐานการควบคุมภายใน พ.ศ. 2544 (คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน, 2544) มีเป้าหมายสำคัญ เพื่อให้ส่วนราชการมีแนวทางในการจัดระบบการควบคุมภายใน เพราะด้วยวัตถุประสงค์ ภารกิจ และกิจกรรมในการดำเนินงานและสภาพแวดล้อมของแต่ละหน่วยงานราชการที่แตกต่างกัน ทำให้ต้องมีระบบการควบคุมภายในนอกเหนือจากการปฏิบัติงานตามระบบปกติ ตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ วิธีการหรือมาตรการต่าง ๆ ที่ทางราชการกำหนด ซึ่งแนวทางในการจัดระบบการควบคุมภายในจะ ทำให้ส่วนราชการต่าง ๆ เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนและสามารถนำไปปรับใช้กับการปฏิบัติงานของแต่ละหน่วยงาน ให้มีระบบการควบคุมภายในตามความเหมาะสมและสมประโยชน์ โดยได้นำแนวคิดตามหลักสากลที่ถือปฏิบัติและยอมรับโดยทั่วไปมาประยุกต์ใช้กับการดำเนินงานในภาคราชการ

เนื่องจากแนวโน้มในการบริหารงานภาคราชการที่จะมีการกระจายอำนาจให้แก่ส่วนราชการท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น และมีระบบงบประมาณที่เน้นการบริหารงานแบบมุ่งเน้นผลลัพธ์หรือผลสัมฤทธิ์ ระบบการควบคุมภายในจึงมีความสำคัญอย่างมากที่ต้องกำหนดให้ครอบคลุมการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ต้องมีการสำรวจ สอบทาน และวิเคราะห์ระบบการควบคุมภายใน เพิ่มเติมในส่วนที่ไม่เพียงพอ มีความหละหลวม มีจุดอ่อน ล้าสมัย หรือไม่ทันเหตุการณ์ ไม่อาจป้องกันความเสี่ยงอย่างเพียงพอและไม่เหมาะสม ซึ่งหมายรวมถึงการกำหนดมาตรการการควบคุมให้สามารถบริหารงานตามแผนและดูแลการใช้จ่ายงบประมาณ เพื่อช่วยให้การดำเนินงานของหน่วยงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส

ดังนั้น จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงแนวทางการควบคุมภายในทางการเงินและบัญชี เพื่อให้ทราบถึงระบบการควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามมาตรฐาน และเพื่อเป็นข้อมูลนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดทำแนวทางการควบคุมภายในของหน่วยงานราชการอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อทราบถึงแนวทางการควบคุมภายในทางการเงินและบัญชี ของเทศบาลตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงแนวทางการควบคุมภายในทางการเงินและบัญชีของหน่วยงานเทศบาลตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อเป็นข้อมูลที่น่าไปประยุกต์ใช้ในการจัดทำแนวทางการควบคุมภายในของหน่วยงานราชการอื่น ๆ และผู้สนใจทั่วไป

นิยามศัพท์

แนวทางการควบคุมภายใน หมายถึง การอธิบายให้เข้าใจถึงความสำคัญและองค์ประกอบของการควบคุมภายในที่ดีซึ่งรวมถึง สิ่งแวดล้อมของการควบคุม การประเมินความเสี่ยง กิจกรรมการควบคุม ข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร และการติดตามประเมินผล เพื่อเป็นแนวทางสำหรับองค์กรในการจัดระบบการควบคุมภายในหรือปรับปรุงระบบการควบคุมภายในอยู่ให้มีประสิทธิภาพและรัดกุมมากยิ่งขึ้น (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2540)

การควบคุมภายในด้านการเงินและบัญชี หมายถึง การบริหารการวางแผน ด้านการรับ-จ่ายเงินให้เหมาะสม ทันเวลา ต้นทุนต่ำ เกิดสภาพคล่องพอเหมาะ มีความเสี่ยงน้อยที่สุด รวมถึงการจัดองค์กร วิธีการและมาตรการต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการป้องกัน รักษาสินทรัพย์และเอกสาร ระบบการควบคุมภายในด้านการเงินเพื่อให้ข้อมูลทางบัญชีและการเงินมีความถูกต้อง เชื่อถือได้ ส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามนโยบายที่กำหนดไว้ (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2540)

เทศบาลตำบล หมายถึง หน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งของไทย มีพ.ร.บ.เทศบาล พ.ศ.2496 เป็นกฎหมายแม่บทกำหนดให้มีฐานะเป็นนิติบุคคล ปัจจุบันมีการแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2543